

LANDELIJK CENTRUM
COMMISSIES TOEZICHT
ARRESTANTENZORG

JAARVERSLAG 2015

Inhoudsopgave

Hoofdstuk I	Over het landelijk centrum	3
Hoofdstuk II	Producten.....	3
	1. Selectieprocedure.....	4
	2. Format inspectieverslag.....	4
	3. Model jaarverslag.....	4
	4. Landelijke bijeenkomsten.....	4
	5. Website.....	5
Hoofdstuk III	Overleggen.....	5
	1. Het Ministerie van Veiligheid en Justitie.....	5
	2. De korpsleiding.....	6
	3. Het NPM: National Preventive Mechanism.....	6
	4. De Inspectie van Veiligheid en Justitie.....	6
Hoofdstuk IV	Bijzonder aandachtspunt.....	7
	Ophoudkamers.....	7

HOOFDSTUK I Over het landelijk centrum

Sinds 2001 is in regelgeving vastgelegd dat er onafhankelijke commissies zijn die toezicht houden op de arrestantenzorg zoals deze door de politie wordt verleend, de Commissies van Toezicht Arrestantenzorg (CTA's). De komst van één nationale politie, vastgelegd in de Politiewet 2012, was aanleiding om een landelijk centrum voor de CTA's in te richten bestaande uit maximaal vier roulerende leden en een secretaris. De grondslag daarvoor is door de korpschef gelegd in de Regeling toezicht arrestantenzorg 2013 (Rta).

Per 1 juli 2015 heeft er een aantal wijzigingen in regelgeving plaatsgevonden. De Regeling beheer politie is vervangen door het Besluit beheer politie. Daarin is de grondslag voor het toezicht op arrestantenzorg door de CTA's vastgelegd. Daarin is tevens bepaald dat in plaats van de korpschef thans de Minister van Veiligheid en Justitie nadere regels stelt betreffende het toezicht, en voorts de (plaatsvervangend) voorzitter en leden van de CTA's benoemt. Dit om de onafhankelijkheid van de CTA's nog beter te borgen. Bedoelde nadere regels zijn vastgelegd in de Regeling toezicht arrestantenzorg politie (Rtap). Gelijktijdig is de Regeling toezicht arrestantenzorg 2013 vervallen.

In de Rtap wordt gesproken van een landelijk afstemmingsoverleg. In praktijk is de naam Landelijk Centrum CTA's (hierna het LC) gehandhaafd. In artikel 6 Rtap is over het LC bepaald dat dit ten behoeve van de commissies handreikingen ontwikkelt met betrekking tot de kwaliteit en frequentie van het toezicht op de arrestantenzorg. Het Landelijk Centrum rapporteert jaarlijks aan de korpschef over zijn activiteiten en bevindingen op het terrein van het toezicht op de arrestantenzorg. De taken, de positie en de op te leveren producten van het LC zijn in 2013 nader uitgewerkt in het Startdocument Landelijk Centrum CTA, vastgesteld in juni 2013.

Bezetting van het LC vindt plaats op basis van een rooster, gekoppeld aan telkens vier eenheden. In 2015 was het LC bemenst door voorzitter de heer R. van Benthem RA (voorzitter CTA Midden-Nederland), en leden de heren drs. C.A.M. de Mey, (voorzitter CTA Noord-Holland), drs. J.F.H.A.B. Waals (voorzitter CTA Limburg) en de heer mr. J.P. Matze, (voorzitter CTA Den Haag). Het ambtelijk secretariaat wordt gevormd door mevrouw mr. W.M. Verhoeven-Beckers en mevrouw L. Pavijs.

Het LC vergaderde in 2015 zeven maal.

HOOFDSTUK II Producten

Producten van het LC

Ter uitvoering van de taken van het LC is in het Startdocument van juni 2013 vastgesteld dat het LC de volgende producten zal leveren:

- Selectieprocedure
- Standaard verklaring geheimhouding
- Format inspectie
- Format jaarverslag per eenheid
- Format jaarverslag landelijk centrum
- Landelijke bijeenkomsten
- Keuzemodel voor specifieke thema's
- Website/virtueel kantoor

Inmiddels is sinds 2013 aan elk van deze onderwerpen aandacht besteed. In dit jaarverslag wordt besproken aan welke producten in 2015 is gewerkt.

1. Selectieprocedure

De invoering van de Rtap op 1 juli 2015 maakte een heroverweging van de selectieprocedure zoals vastgesteld in 2013 noodzakelijk. Deze Regeling wijzigde namelijk de benoemingsprocedure in die zin dat thans de minister benoemt, op voordracht van de regioburgemeester en hoofdofficier van Justitie, die daarin zijn geadviseerd door de CTA. Op 28 oktober 2015 is een concept-procesbeschrijving besproken en is een aantal actiepunten ten aanzien daarvan benoemd. Definitieve vaststelling staat geagendeerd voor maart 2016.

2. Format inspectie

Een belangrijke opdracht voor het LC was het ontwikkelen van een rapportagemodel (hierna te noemen inspectieverslag) ten behoeve van de inspecties die door de CTA's worden verricht, zodat zoveel mogelijk eenduidigheid en uniformiteit bereikt wordt in de wijze van inspecteren en daarmee de bevindingen tijdens die inspecties beter vergelijkbaar worden.

In mei 2014 is het na uitvoerige consultatie vastgestelde inspectieverslag onder de CTA's verspreid en vanaf dat moment zijn de CTA's hun inspecties gaan uitvoeren aan de hand van dit verslag. In januari 2015 is een geactualiseerd exemplaar ingevoerd. Het inspectieverslag blijft onderwerp van evaluatie en waar nodig c.q. gewenst actualisering. Ook later in 2015 is door een werkgroep van voorzitters en secretarissen gewerkt aan de verdere ontwikkeling, hetgeen heeft geleid tot aanpassingen die op 28 oktober 2015 in de vergadering van de voorzitters zijn vastgesteld en die ingaan op 1 januari 2016. Het LC is voornemens om te zorgen voor een evaluatie van het inspectieverslag in de tweede helft van 2016.

3. Model jaarverslag

Vanwege de hierboven omschreven eenduidigheid en uniformiteit is het tevens van belang dat de jaarverslagen van de CTA's op dezelfde leest geschoeid zijn. Bovendien moet dit aansluiten op het inspectieverslag, zodat de verzameling van inspectieverslagen die door het jaar heen opgeleverd worden relatief eenvoudig te verwerken zal zijn tot een jaarverslag.

Nu het inspectieformulier nog steeds in ontwikkeling was (en is), is ervoor gekozen om de adviezen die in 2013 en 2014 aan de CTA's zijn gedaan aangaande het jaarverslag ongemoeid te laten. Eerder genoemde evaluatie van het inspectieverslag later in 2016 zal mede plaatsvinden tegen de achtergrond van de vraag of dit een verdere uniformering van het jaarverslag mogelijk maakt.

4. Landelijke bijeenkomsten

Op 25 maart 2015 en 28 oktober 2015 hebben onder leiding van de voorzitter van het LC vergaderingen plaatsgevonden met alle voorzitters en secretarissen van de tien regionale CTA's. Deze vergaderingen worden ten eerste aangegrepen om kennis en ervaring te delen en voorts waar nodig voor het vaststellen van landelijk ontwikkelde producten en het maken van overige afspraken, telkens ter bevordering van de kwaliteit en uniformiteit van het toezicht op de arrestantenzorg.

In 2014 en 2015 is veel gesproken over de zorgen die bestaan omtrent de situatie in veel ophoudkamers. In hoofdstuk IV van dit jaarverslag wordt hier nader op ingegaan.

In 2014 is gesproken over de wenselijkheid van het melden van incidenten door de politie aan de CTA's. Het LC heeft in 2015 gezorgd voor een protocol voor de behandeling van meldingen door de CTA's, waarin is opgenomen welke incidenten de politie aan de CTA dient te melden en op welke wijze door de CTA dergelijke meldingen worden opgevolgd. Dit protocol is op de vergadering van 25 maart 2015 vastgesteld.

In de vergadering van 28 oktober 2015 is een werkgroep ingesteld inzake de evaluatie van het functioneren van de CTA's. De opdracht is te bezien hoe gewerkt kan worden aan een continue verbetering en (met name ook) borging van de kwaliteit van het toezicht en hoe de CTA-leden c.q. de CTA's van elkaar leren. Kernpunten: inhoud, wijze van uitvoeren van het werk, bewaken integriteit, onafhankelijkheid, onpartijdigheid. In 2016 zullen hier nadere afspraken over worden gemaakt.

Op 29 mei 2015 vond een landelijke conferentie plaats in Utrecht. Alle leden van de CTA's waren daarvoor uitgenodigd. Ook gasten vanuit de politie, in het bijzonder hoofden arrestantenzorg, waren welkom. Sprekers waren de heer H. Wierda, landelijk portefeuillehouder arrestantenzorg politie, over de actuele stand van zaken binnen de arrestantenzorg; mevrouw drs. F.B.A.M. Hofstee-van der Meulen, onderzoeker bij de Inspectie van Veiligheid en Justitie, over het onderzoek van de Inspectie naar de arrestantenzorg bij de politie; de heer H. Milius, psychiater, van de Inspectie voor de Gezondheidszorg: "De IGZ als toezichthouder: wat wordt er van de IGZ verwacht en hoe doen wij dat".

Het voorzittersoverleg stelt jaarlijks een aantal thema's vast waaraan de CTA's bij hun inspecties aandacht dienen te besteden. Voor het jaar 2015 (vastgesteld in oktober 2014) waren dat de volgende onderwerpen:

- (inventarisatie voorzieningen in) gerechtsgebouwen,
- transport,
- minderjarigen,
- oneigenlijk gebruik (artikel 3).

5. Website

Op 28 oktober 2015 is de website www.toezichtarrestantenzorg.nl live gegaan. Op deze website is voor een ieder informatie te vinden over de CTA's en hun werkzaamheden. Dat vergroot de bekendheid van de CTA en draagt daarmee bij aan het maatschappelijk draagvlak. Daarnaast is er een afgeschermd gedeelte dat alleen toegankelijk is voor de leden en secretarissen van de CTA's. Daar kunnen zij informatie uitwisselen, vergaderstukken delen, gebruik maken van een discussieforum etcetera. Daarmee wordt geborgd dat alle leden over dezelfde actuele informatie kunnen beschikken, hetgeen de uniformiteit en kwaliteit van het toezicht ten goede komt.

HOOFDSTUK III Overleggen

Het LC vertegenwoordigt de CTA's in diverse overleggen. In deze paragraaf wordt besproken welke onderwerpen in de diverse overleggen aandacht hebben gehad.

1. Het Ministerie van Veiligheid en Justitie

Op 1 juli 2015 zijn het Besluit beheer politie, de Regeling toezicht arrestantenzorg politie en het Besluit vergoedingen toezicht arrestantenzorg politie in werking getreden. Begin 2015 zijn er met het ministerie afspraken gemaakt over de implementatie daarvan, met name betreffende de noodzakelijke herbenoeming van alle CTA-leden door de Minister.

2. De korpsleiding

Waar de politiechefs van de eenheden eerste gesprekspartner zijn voor de regionale CTA's is de korpsleiding dit waar nodig voor het LC. Dit jaar was er voor de eerste maal voor gekozen om overleg te voeren met de landelijk portefeuillehouder arrestantenzorg, de heer H. Wierda, namens de korpsleiding. Het gesprek vond plaats op 22 september 2015. Afgesproken is dat in het vervolg twee maal per jaar overleg plaatsvindt, omdat het uitermate zinvol is om niet alleen op eenheidsniveau nauw contact te hebben tussen CTA en politie, maar ook op landelijk niveau. Daar is zicht op overeenkomsten en verschillen tussen de eenheden en daarmee op bijzondere aandachtspunten die landelijk aandacht verdienen.

Het LC heeft een analyse gemaakt van de jaarverslagen van de tien CTA's. Die analyse, alsmede latere signalen vanuit de CTA's, waren aanleiding in het gesprek met de heer Wierda aandacht te besteden aan een aantal specifieke aspecten binnen de arrestantenzorg die de CTA's in het bijzonder zorgen baren. Gesproken werd onder meer over ontruimingsoefeningen, ophoudkamers (zie hierna hoofdstuk 4), (de planning van) het vervoer van arrestanten, de duur van het verblijf in ophoudkamers, bewapening in of bij cellen en ophoudkamers en omgang met wangedrag door arrestanten.

3. Het NPM: National Preventive Mechanism

De CTA's maken als toehoorder deel uit van het zogenaamde NPM¹-overleg, het op basis van het OPCAT² in het leven geroepen overleg van diverse toezichthouders op het gebied van detentie en andere vormen van gevangenschap. Het LC neemt namens hen deel aan de landelijke NPM-overleggen. Deze bijeenkomsten staan in het teken van uitwisseling van kennis en ervaring en van samenwerking tussen de verschillende NPM-organisaties en toehouders. Het LC heeft gewerkt aan een bredere positie van de CTA's in dit overleg en zal zich daar ook in 2016 hard voor maken.

De Subcommissie on the Prevention of Torture (SPT) heeft in juli 2015 een bezoek gebracht aan Nederland om onderzoek te doen naar het functioneren van het NPM-overleg. Het rapport daarover wordt in 2016 verwacht.

4. De Inspectie van Veiligheid en Justitie (I V en J)

De I V en J heeft in 2014 vanuit haar verantwoordelijkheid voor het toezicht op de totale politieorganisatie onderzoek gedaan naar de door de politie uitgevoerde arrestantenzorg binnen alle eenheden. Per eenheid worden deelrapportages geschreven en er zal een eindrapportage volgen over de gehele politieorganisatie. Eind 2015 was het onderzoek afgerond en het rapport aan de minister gezonden. Publicatie zal begin 2016 plaatsvinden.

Het LC heeft in 2015 twee maal regulier overleg gehad met de I V en J. Onderwerpen van gesprek waren eerder genoemd onderzoek en de rol van de CTA's in het vervolg daarop, incidentmeldingen, de mogelijke overname van de toezichtstaak van de commissie van toezicht van de KMar door de CTA's, het NPM-overleg en het (ontbrekende) toezicht op de zorg voor ingeslotenen in het gerechtsgebouw in Amsterdam. De gemeenschappelijke taak van het houden van toezicht op de politie maakt regulier overleg tussen het LC en de Inspectie zinvol.

¹ National preventive mechanism, ofwel nationale toezichthouder

² Optional Protocol to the Convention against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment.

HOOFDSTUK IV Bijzondere aandachtspunten

Ophoudkamers

In 2014 bleken er veel signalen te zijn dat aard en gebruik van ophoudkamers buiten de cellencomplexen vaak onduidelijk zijn. Er is een verschil waarneembaar tussen cellencomplexen enerzijds en ophoudkamers in bureaus anderzijds. Waar in de cellencomplexen fulltime personeelsbezetting is die zich uitsluitend en volledig richt op de arrestantenzorg onder verantwoordelijkheid van de teamchef arrestantenzorg, ligt de zorg en verantwoordelijkheid voor personen die in ophoudkamers in de bureaus worden ingesloten bij de verbalisant die de persoon heeft ingesloten en diens leidinggevende. Dat lijkt verschillen met zich te brengen in de uitvoering van de arrestantenzorg. Om dat nader te onderzoeken werd een werkgroep ingesteld die een inventarisatie zou maken van de knelpunten en een voorstel zou doen voor bespreking hiervan op landelijk niveau, alsmede voor verdere inspecties op dit punt. Eerste actie van deze werkgroep was het maken van een inventarisatie, waartoe de politie gevraagd werd om een aantal vragen inzake de ophoudkamers te beantwoorden. Die beantwoording verliep uitermate moeizaam, kennelijk mede vanwege het feit dat de verantwoordelijkheid voor de ophoudkamers niet centraal bij de hoofden arrestantenzorg is belegd, maar bij de vele teamchefs die ophoudkamers onder hun hoede hebben. Een sluitend overzicht van waar zich welke ophoudkamers bevinden lijkt tot op heden (februari 2016) niet te bestaan. Verdere activiteiten van de werkgroep hebben hierdoor nog niet kunnen plaatsvinden. Dit blijft onderwerp van gesprek tussen het LC en de portefeuillehouder.

Overigens betekent dit uiteraard niet dat het toezicht op de ophoudkamers tijdelijk is stilgelegd. Dit vindt nog steeds plaats en leidt tot aanbevelingen van de CTA's en in veel gevallen opvolging daarvan door de politie.